

УДК 619:636(09)

ХАРКІВСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ ЗООВЕТЕРИНАРНІЙ АКАДЕМІЇ 160 РОКІВ

**Головко В.О., ректор ХДЗВА, д.вет.н., академік НААН України, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України**

Анотація. *Висвітлюється історія і сьогодення найстарішого вищого навчального закладу Європи і України ХДЗВА, якому в 2011 році виповнюється 160 років. Визначені основні етапи розвитку академії.*

Ключові слова: *Харківська державна зооветеринарна академія, історія, етапи розвитку, сьогодення.*

Історія нашої академії починається з 1805 року, коли у Харківському університеті була створена кафедра лікування тварин (скотолікування). Очолив цю кафедру спеціально запрошений з Гессена (Німеччина) професор Ф. Пільгер. Він читав курс на медичному факультеті, вів кафедру, з охотою лікував людей. Видатному вченому вдалося у 1817 році започаткувати перший у країні ветеринарний журнал «Украинский домовод», що містив корисні поради з догляду та лікування тварин і призначався широкому колу читачів.

Підготовка ветеринарних лікарів при Харківському університеті пов'язана також з ім'ям Х.А. Екаблата – вихованця ветеринарного відділення Петербурзької медико-хірургічної академії, який очолював ветеринарну кафедру при університеті з 1828 р.

У 1839 році видатний російський вчений К.Ф. Вишневський завдяки наполегливості і енергії створив ветеринарну школу, яка знаходилась окремо від університетських споруд у кам'яному двоповерховому будинку з флігелем. Школа проіснувала до 1851 року, коли була перетворена у ветеринарне училище. Нею було підготовлено 70 ветеринарних лікарів і ветеринарних помічників.

Професор К.Ф. Вишневський у цей час читав лекції з усіх ветеринарних дисциплін (зооанатомії, зоофізіології, зоопатології, екстер'єру, судової ветеринарії, хірургії, акушерства та заразних хвороб), вів практику.

У 1847 році на допомогу йому ад'юнктом ветеринарії було призначено вихованця Віленської медикохірургічної академії Н.Д. Галицького, який завідував терапевтичною, хірургічною і акушерською клініками тварин, став одночасно викладати ті предмети, що й директор. Пізніше до них були додані хімія, ботаніка, фармація, фармакологія, приватна патологія.

Професорів Харківського університету та Харківської ветеринарної школи Ф.Пільгера, Х.А. Екаблата і К.Ф. Вишневського вважають засновниками вітчизняної ветеринарії.

Відкрите Харківське ветеринарне училище за статутом відносилось до навчальних закладів І розряду, тобто вищих навчальних закладів Російської імперії - до інститутів. Тому з 1851 року почали відмічати своє походження Харківський ветеринарний, у подальшому Харківський зооветеринарний інститути і Харківська державна зооветеринарна академія.

Вихованці училища II розряду отримували суто практичну підготовку. Окрім учнів, тут навчалися кавалерійські офіцери, яких готували як фахівців для кінних заводів.

Зведення нового приміщення ветеринарного училища відбулося за ініціативою опікуна освітянського округу, генерал-губернатора Харківського і Чернігівського Кокошкіна, а фінансовий кошторис був затверджений самим Миколою I під час його перебування у Харкові у квітні 1851 року. Тоді ж було узгоджено місце для споруди. Навесні 1855 року учні та штатні працівники вселились у нову будівлю, яка зберіглась донині і розташована на розі вулиці Сумської та площі Свободи.

Перший директор училища Наполеон Галицький у Харківському університеті отримав ступінь магістра ветеринарних наук, а на час відкриття ветеринарного училища вже був професором. У 1873 році училище було реформовано в Харківський ветеринарний інститут.

Незважаючи на законодавче і організаційне зміцнення ветеринарії, епізоотична ситуація в Росії залишалась складною. З 1865 по 1871 роки загинуло більше 2 млн голів худоби тільки від інфекційних хвороб. Це змусило царський уряд вжити заходів з реформування ветеринарної освіти. Реформи застали інститут у важкому фінансовому стані, не вистачало близько половини викладачів. Крім директора М.Н.Мельниченка, працювали професор Г.А.Полюта, доценти Павлович, Попов і Ганнот. Спеціальні дисципліни викладали лише двоє з них.

Допомогу у тимчасовому викладанні майже половини спеціальних предметів, спільних для медицини і ветеринарії (фізіології, гістології, фармакології, загальної патології, патологічної анатомії) надав Харківський університет. До ветеринарного інституту прийшли такі відомі вчені, як

В.Я.Данилевський – видатний вчений – фізіолог, О.П.Остапенко – організатор кафедри патологічної анатомії, а з 1904 до 1909 року – директор ветеринарного інституту, С.О.Іванов – перший завідувач кафедри скотарства і дієтетики, А.М.Краснов – видатний ботанік і географ.

До складу ради інституту також увійшли професори богослов'я – Добротворський, фізики – Шимков, неорганічної хімії – Бекетов, органічної хімії – Лагермарк, зоології – Степанов, мінералогії – Брю, фізіологічної хімії і медичної фізики – Тихонов та приват-доцент ботаніки Рейнгардт.

Ці професори принесли з собою університетські традиції і стали брати активну участь у всіх справах інституту. Інститут ріс, розвивався, удосконалювався.

В інституті було створено школу вітчизняних мікробіологів, засновниками якої стали Л.С.Ценковський, І.М.Садовський і А.П.Калашников – вперше провели досліді зі щеплення тварин протисибірковою вакциною. Цю роботу продовжив А.О.Раєвський (очолював він інститут у 1884-1904 роках). Він же став одним з організаторів ветеринарної справи і ветеринарної освіти в країні. З цього періоду почала активно розвиватися наукова робота.

У спеціальній лабораторії для виготовлення вакцини проти сибірки для практичних цілей виросли молоді вчені, серед яких був О.В. Дедюлін, пізніше – перший директор Харківського науково-дослідного інституту експериментальної ветеринарії. У цій лабораторії отримали перший досвід наукової роботи багато вчених з різних галузей ветеринарії: М.О. Мальцев – видатний ветеринарний хірург, Є.Ф.Лисицький – майбутній завідувач кафедри гістології і ембріології, С.М.Трофимов – майбутній завідувач кафедри анатомії, П.М. Андреев – згодом професор Московського зооветеринарного інституту.

З 1888 року регулярно видався науковий збірник інституту, редактором якого довгий час був професор І.М. Садовський. Завдяки цим заходам Харківський ветеринарний інститут здобув величезну популярність не тільки в Росії, а й за кордоном. Славі і гордості інституту сприяло і те, що з 1900 року стали почесними членами Харківського ветеринарного інституту професор Іван Петрович Павлов (1849-1936), який одержав Нобелівську премію у 1904 році у галузі фізіології і медицини за праці зі травлення і розробку фізіолого-хірургічного методу, який дозволяє дослідити реакції здорової тварини і професор Ілля Ілліч мечніков (1845-1916) у 1908 році одержав Нобелівську премію у галузі фізіології і медицини за праці з імунітету, які започаткували основи імунології.

ХВІ перетворився в один з найбільших інститутів Російської імперії з прекрасно підібраним професорсько-викладацьким штатом, оснащеним лабораторіями, новими кафедрами. Тут зароджувались нові ідеї, кращими з кращих лікарів стали випускники, розвивалася наукова думка. На кінець XIX століття в інституті навчалось у середньому по 200 осіб на курсі.

У буремні роки революцій 1905 і 1917 років інститут продовжував вирішувати свої головні завдання підготовки спеціалістів. У 20-ті роки була створена кафедра паразитології, яку з 1924 року очолив професор М.М.Марков, інтенсивну роботу проводила кафедра анатомії, якою керував професор Д.П.Поручіков, а потім – професор Т.Г.Цимбал, на чолі кафедри хімії з 1938 року стала професор О.С.Савронь – фундатор наукової школи біохіміків.

Кількість підготовлених спеціалістів різко збільшилась: якщо за весь період до 1917 було підготовлено 2063 ветлікаря – то після 1917 до початку 60-х років – 3600. З 1933 по 1951 р.р. до аспірантури було прийнято 68 чоловік, з яких 40 успішно захистили дисертації.

За період колективізації на рубежі 20-30-х років, голод 1932-1933 років – фактори, які привели до різкого скорочення поголів'я, особливо великої рогатої худоби.

Разом з тим кафедри інституту розвивались: кафедру хірургії очолив корифей ветеринарної науки професор М.О.Мальцев, пізніше довгі роки її очолював професор І.І.Магда. Кафедру епізоотології з 1931 року очолював професор І.І.Лукашов.

Тяжким випробуванням для ХВІ стала Велика Вітчизняна війна. У перші дні війни добровольцями пішли на фронт співробітники інституту І.М.Бодак, І.І.Магда, Д.Д.Логвинов, І.О.Калашник, багато студентів. Учасниками війни були також працівники інституту В.О.Соколовський, В.І.Ротов, О.Ф.Носик, О.М.Щеглов, М.М.Симоненко, Н.Т.Литвишко, М.Ю.Пилипенко, М.О.Штиленко, О.Ф.Русинов та інші. Значна частина професорсько-викладацького складу, студентів загинули в боях.

Частина персоналу, цінне обладнання і майно були евакуйовані до міста Фрунзе, де інститут, керований на той час В.А.Телегіним, діяв як факультет Киргизького сільськогосподарського інституту.

Після визволення Харкова у серпні 1943 року, великий внесок у розбудову інституту в післявоєнний період зробили директори ХВІ В.А.Телегін, О.Ф.Носик, Д.Д.Логвинов.

Колектив поповнився досвідченими науковцями з інших вищих навчальних закладів – професорами С.І.Смирновим, О.І.Малініним, Х.Т.Арським, а також талановитою молоддю – вихованцями інституту.

Подальша історія ХВІ з 1960 року пов'язана з ХЗІ (Харківським зоотехнічним інститутом), коли вони об'єдналися у Харківський зооветеринарний інститут на базі ХЗІ.

Харківський зоотехнічний інститут має свою неповторну історію, яка починається з 1847 року. З цього року за вказівками міністра державного майна Росії графа П.Д.Кисельова була заснована навчальна ферма біля Харкова – Південно-Західна навчальна ферма. 1847-1848 роках йшов процес формування ферми, першим управителем якої був надвірний радник М.Л.Ільїнський. Земельний масив бесплідних пісків та боліт (80 десятин) був куплений у землевласників і селян біля селища Мала Данилівка.

Почався довгий процес освоєння цих земель: насадження сосни, іви-шелюги, осушення боліт.

В умовах кріпацтва навчання селянських дітей у навчальних фермах було майже примусовим. Батьки неохоче віддавали своїх дітей до навчання. Казна виділяла тільки 1500 крб. на підтримку ферми, а тому навчання було платне – 50 крб. з кожного учня за рік на утримання, причому сума згодом неодноразово збільшувалась. Щорічно навчальна ферма мала 100-150 учнів. Заняття проходили в основному в зимовий період, не більше 3 уроків на день. З кінця березня до вересня учні працювали на фермах, в полі, в господарстві, яке велось на комерційній основі.

Викладацький і адміністративний персонал складався з управителя-керівника ферми, помічника управителя, священника, вчителів, ветеринара, діловода, наглядача, 2-х наглядачів за польовими роботами, майстрів з навчання ремеслам.

Учні вивчали Закон Божий, російську мову, арифметику, чистописання, теорію сільського господарства, практичне скотарство. У 1855 році 30 січня відбулось урочисте відкриття Харківської землеробної школи, у 1856 році вона була перетворена на Харківське землеробне училище, у 1878 році – на Харківську середню землеробну школу, у 1911 році – на Харківське землеробне училище з 6-ти річним строком навчання.

Особливого розквіту Харківське землеробне училище набуло з 1882 до 1901 року, коли на посаді директора училища був талановитий організатор, вчений, обдарована людина – Олександр Андрійович Колесов (1837-1901 р.р.). Саме в цей період були закладені основи добрих традицій училища, серед яких – бережливе ставлення до природи, демократизм життя навчального закладу, гуманітаризація навчання, порозуміння і злагода у колективі між представниками різних народів і вірувань. О.А.Колесову належить заслуга в остаточному закріпленні пісків на території садиби. До 1900 р. майже всі піски були закріплені. Десятки гектарів чудового лісопарку є пам'яткою природи і своєрідним пам'ятником цій непересічній людині. За рішенням Харківської обласної державної адміністрації від 29 травня 1996 р. лісопарку (сосновий бір) ХЗВІ надано статус заповідника місцевого значення.

З кінця XIX ст. на початку XX ст. для учнів були іменні стипендії: директора О.А.Колесова, графа Орлова, заводчика М.Х.Гельферіха, князя А.Д.Голіцина і С.М.Літарева. В училищі склалися основні принципи організації виробничого навчання учнів, якому сприяли зоотехнічна лабораторія з молочної справи і з годівлі тварин. Молочний цех виробляв різні сорти масла та сиру. Щорічно училище для 5 класів організовував різні екскурсії.

У 1886 р. при училищі за ініціативи П.М.Кулешова і О.А.Колесова було відкрите бонітерське відділення з дворічним строком навчання. Це була нова форма спеціалізації знань у вівчарській галузі. П.М.Кулешов у 1902 р. вів заняття на цьому відділенні. Класик зоотехнії М.Ф.Іванов закінчив ці курси у 1892 р.

При училищі, окрім бонітерського відділення, була відкрита велика кількість одномісячних курсів: землеробів, з городництва, садівництва, бджолярства, шовківництва для вчителів народних шкіл (по 20-40 чоловік з різних губерній), які працювали влітку безкоштовно. Були також організовані короткі курси лекцій для дрібних землевласників, селян і всіх, хто виявляв цікавість до сільського господарства. У 1911 р. при училищі виникла нова галузь – кролівництво.

У 1896 р. відкриті педагогічні курси (строк навчання – 1 рік), станцію для випробування насіння.

Харківське землеробне училище накопичило великий досвід гуманістичного спрямування навчального процесу, який був найкращий в Російській імперії.

Харківське землеробне училище закінчили майбутні видатні вчені: академік ВАСГНІЛ М.Ф.Іванов, який закінчив бонітерське відділення – навчався у 1891-1893 р.р., працював з 1900 до 1914 року у ХВІ; академік ВАСГНІЛ А.П.Редькін (навчався в училищі 1892-1898 р.р.; академік

ВАСГНІЛ М.І.Дьяков (навчався 1894-1900 р.р.) академік ВАСГНІЛ і АН СРСР В.С.Пустовойт (навчався 1901-1907 р.р.).

Майбутні письменники, поети, драматурги: російський письменник і драматург К.А.Трен'єв (навчався в училищі 1892-1896 р.р.); український поет О.І.Олесь (Кандиба) – навчався в училищі 1893-1897 р.р., у ХВІ – 1897-1902 р.р.; український письменник – драматург, теоретик театру і драми Я.А.Мамонтов навчався в училищі 1903-1907 р.р.); український письменник О.А.Слісаренко (навчався 1906-1912 р.р.); український письменник Г.В.Михайліченко поступив в училище у 1908 р., але не закінчив його, він був виключений за політичними мотивами.

У 1920 році за дорученням Наркомзему на базі училища був створений Харківський зоотехнікум, який фактично діяв за статутом вищої школи і був першим в країні вищим навчальним закладом цього напрямку, спочатку з 3-річним, а з 1925-1926 навчального року з 4-річним строком навчання.

У ці роки гостро стало питання про створення відповідної навчально-матеріальної бази для навчального закладу при тому що змінювалась і структура закладу: 1929 р. зоотехнікум був перетворений у Харківський молочно-зоотехнічний інститут, 1932 р. – він став Харківським зоотехнічним інститутом.

До початку Великої Вітчизняної війни в інституті була проведена великомасштабна робота зі створення навчально-матеріальної бази: у 1931-1937 р.р. збудовано 4 одноповерхових гуртожитки на 600 місць, у 1934-1937 р.р. – зведений новий навчальний корпус (48 тис.м), в якому розмістилось 18 кафедр. Багато зробив для розвитку інституту В.В.Мацкевич, який працював директором у 1938-1946 р.р. Подальша його робота була пов'язана з міністерськими посадами в УРСР і в СРСР.

Такі ж ділові якості на ректорській посаді проявив М.І.Книга (1946-1962 р.р., за діяльністю якого було створено унікальне стадо симентальської породи худоби у дослідному господарстві «Прогрес», побудований молокозавод, дитячий садок, гуртожиток № 1, багатопверхові будинки для співробітників інституту. Завершена капітальна будівля комплексної кінної ферми з манежем і куполом над ним, побудований унікальний стадіон, містечко було прекрасно облаштовано.

Серед викладацького складу були професори М.Д.Потьомкін, А.М.Макаров, І.В.Бельговський, П.В.Серебровський, Ю.І.Лукін, Є.Ф.Лисицький, М.Ф.Білоусов, Ю.А.Трувельт, В.М.Нікітін та інші.

З початком Великої Вітчизняної війни у першій половині жовтня 1941 року інститут було евакуйовано до Казахстану (м.Алма-Ата), де злився з місцевим зоотехнічним інститутом. Багато студентів пішли до Червоної Армії добровольцями. Близько 160 студентів, співробітників інституту і учасників воювали на фронтах Великої Вітчизняної війни. Серед загиблих 9 січня 1945 р. студент ХЗІ С.Т.Крамар, який у 1943 р. при форсуванні Дніпра був удостоєний звання Героя Радянського Союзу, він похований у м. Львові.

Окупанти німецькі фашисти розграбили і зруйнували інститут. Після звільнення від німецьких фашистів у вересні 1943 р. інститут почав відновлювати свою роботу 1 грудня 1943 р. на всіх кафедрах (кафедр було 17, лабораторій – 9, бібліотечний фонд включав 80 тис. примірників). У 1943 р. було створено кафедру птахівництва, а з 1948 р. було відкрито відділення птахівництва з 25 студентами щорічно.

З 1932 р. по 1947 р. в інституті був один факультет, який готував вчених-зоотехніків вищої кваліфікації зі спеціалізаціями: племінні і промислові ферми великої рогатої худоби молочно-м'ясної продуктивності; племінні і промислові свиноферми. Конярське відділення зі спеціалізаціями: конеферми, кінні заводи. Відділення з птахівництва зі спеціалізаціями: племінні птахоферми; промислові птахоферми. У 1950 р. було відкрито факультет механізації і електрифікації тваринницьких господарств, який у 1954 р. було переведено до Харківського інституту механізації і електрифікації сільського господарства. У 1947 р. на базі кафедри конярства відкрито факультет конярства, який існував до 1953 р. З 1948 р. інститут розпочав підготовку фахівців для іноземних держав, з 1955 р. було відкрито заочне відділення.

З 1957-1958 навчального року І-ІV курси перейшли на новий навчальний план, за яким значно збільшилась кількість годин, відведених на практику студентів. 40% лабораторно-практичних занять проходили на фремах учасників. Всі студенти протягом всього строку навчання виконували роботи в різних галузях тваринництва. Виробничу практику студенти проходили в кращих господарствах Радянського Союзу. У 60-70-ті роки до переліку робочих професій, які отримували студенти під час навчальної практики, були: майстер машинного доїння, водій, бонітер тварин тощо. Ця традиція буде продовжуватись і в 60-90-ті роки.

Восени 1957 р. почалось будівництво спортивного комплексу під керівництвом завідувача кафедри фізичної культури і спорту Г.Є.Курінного. Зводили комплекс методом народної будови, в

який приймали участь усі студенти і співробітники інституту. 31 травня 1959 р. відбулося його відкриття.

Прогресивною формою навчання в 50-і роки стало написання і захист студентами дипломних робіт, впроваджені в навчальному процесі ХЗІ. Цей досвід знайшов велике розповсюдження як активна форма завершального етапу навчання студентів.

Ідея переселення Харківського ветеринарного інституту і його об'єднання з ХЗІ відноситься до 1955-1956 р.р., саме тоді виникла ініціатива тодішнього голови уряду СРСР М.С.Хрущова почати процес переміщення з великих міст до сільської місцевості навчальних закладів сільськогосподарського спрямування. Підготовчі роботи розпочались в ХЗІ вже у 1957 р. Для розміщення ветеринарного інституту необхідно було створити матеріальну базу. У 1957-1960 р.р. був побудований клінічний корпус, новий навчальний корпус з клубом і читальним залом, 2 студентські гуртожитки на 860 місць, їдальня на 300 місць, житлові будинки, очисні споруди, проведена газифікація містечка, реконструюване водопостачання, прокладена асфальтована дорога (2 км). Велика заслуга в будівництві 50-х років належить заступнику директора з АГР М.О.Добровольському, який пізніше став ректором Полтавського сільськогосподарського інституту. 14 серпня 1960 р. ХВІ і ХЗІ об'єднались в Харківський зооветеринарний інститут на базі ХЗІ. Це об'єднання мало позитивні наслідки – у Східній Україні виник великий навчально-науковий центр у галузі тваринництва. Наказом міністра сільського господарства УРСР М.С.Співака від 10 серпня 1960 р. ректором ХЗВІ було призначено М.І.Книгу. Деякі негативні наслідки, пов'язані з психологією співіснування двох колективів зі своїми традиціями, було подолано приходом у 1962 р. на посаду ректора професора І.О.Калашника. У середині 60-х років посилювались кризові явища в учгоспі «Прогрес». Це було пов'язано з захворюванням великої рогатої худоби: 1965 р. – ящур, 1966 р. – бруцельоз і туберкульоз. У квітні 1967 р. спеціальною комісією ветеринарної інспекції була прийнята постанова про вивезення всієї худоби на м'ясокомбінат, що й було виконано. Кращий в Україні племзавод симентальської породи перестав існувати, який був створений на протязі тривалого часу академіком М.Д.Потьомкіним, ректором М.І.Книгою, спеціалістами учгоспу: молочність корів 5000 кг молока жирністю 4,1-4,2%.

З 1970-1973 р.р. ректором став професор Г.О.Богданов, за його ректорства була здійснена на зоотехнічному факультеті вперше підготовка студентами проектів. В академії збудовано два житлових будинки, побудований морфологічний корпус та інші споруди життєдіяльності академії. Він був ініціатором і організатором двох крупних міжнародних виставок лабораторного обладнання з Польщі і Чехословаччини, яке залишилось в інституті. Було розгорнуте будівництво молочного комплексу на 800 корів в учгоспі «Шевченківський». З 1973 по 1982 роки займав посаду ректора ХЗВІ професор І.Ф.Храбустовський. На зоотехнічному факультеті почалась підготовка зооінженерів з поглибленою біологічною та інженерно-технічною підготовкою. З 1976 р. факультет став називатись «Зооінженерний». Широкого значення набула розробка дипломних проектів на зооінженерному факультеті. Був введений у дію молочний комплекс «Шевченківський» на 800 корів, який був прийнятий з великими недоробками. Лекційні аудиторії були обладнані технічними засобами навчання. Студенти отримували робітничі професії: водія автомобіля і трактора, наладчика технологічного обладнання, оператора машинного доїння корів, оператора обчислювальних машин, проводились серед студентів професійні конкурси. Практикувались виїзні тематичні заняття у кращих господарствах Харківської області.

У 1982-1986 р.р. ректором став доцент Є.П.Наймитенко, з 1986 по 2000 р.р. – ректор М.І.Карташов.

З 2001 року ректором став В.О.Головко, який мав великий досвід роботи – партійно-господарської і директора науково-дослідного інституту шовківництва УААН. Ректор – доктор ветеринарних наук, академік НААН України, професор. За його ректорства проведена велика робота зі створення сучасної матеріальної, навчальної і наукової бази в академії, з 2001 р. навчальний заклад став називатись Харківська державна зооветеринарна академія.

У Харківській державній зооветеринарній академії створені наукові школи, серед яких на факультеті ветеринарної медицини: з хірургії професора М.О.Мальцева, з гістології і ембріології Є.Ф.Лисицького, з мікробіології – професора М.В.Рево, з біохімії – професорів О.С.Савронь-О.В.Чечоткіна, з епізоотології – члена-кореспондента ВАСГНІЛ, професора І.І.Лукашова, з клінічної діагностики і терапії – професорів П.А.Гордєєва і С.І.Смирнова, з ветеринарного акушерства – професорів Д.Д.Логвинова, В.К.Кедрова, М.І.Самоделькіна, С.М.Корнієнка, із зоогієни – академіка ВАСГНІЛ М.Ф.Іванова, з патоморфології – професора О.П.Остапенка. На технологічному факультеті: з годівлі і вирощування сільськогосподарських тварин професорів І.В.Бельговського і П.Д.Пшеничного, з племінної роботи та селекції великої рогатої худоби – члена-кореспондента АН СРСР – П.М.Кулешова академіка ВАСГНІЛ М.Д.Потьомкіна – професора Ю.Д.Рубана, з технології

виробництва і переробки молочної продукції – члена-кореспондента ВАСГНІЛ М.І.Книги, з проблем еволюційного вчення – професора Ю.І.Лукіна, з селекції у галузі свинарства – професора М.Д.Любецького, з галузі птахівництва – професора П.Ю.Божка.

7 кафедр академії носять імена видатних вчених: кафедра прикладної екології імені О.А.Колесова (1837-1901), кафедра технології тваринництва імені академіка М.Д.Потьомкіна (1885-1965), кафедра мікробіології, вірусології і імунобіології професора Л.С.Ценковського (1822-1887), кафедра технології переробки та стандартизації продуктів тваринництва імені професора М.І.Книги (1903-1994), кафедра хірургії імені професора І.О.Калашника (1919-2004), кафедра біотехнології імені академіка Ф.І.Осташка (1928-2010), кафедра хімії і біохімії імені професора О.В.Чечоткіна (1930-2002).

Зараз (2011 р.) у структурі академії 5 факультетів: факультет ветеринарної медицини – 15 кафедр де працюють 136 науково-педагогічних працівників, з яких 11 докторів наук, у тому числі 9 професорів; факультет технологічний – 7 кафедр де працюють 63 науково-педагогічних працівників, з яких 10 докторів наук, у тому числі 9 професорів; факультет менеджменту – 4 кафедри де працюють 38 науково-педагогічних працівників, з яких 23 кандидатів наук, у тому числі 15 доцентів; факультет біотехнології та природокористування – 3 кафедри де працюють 15 науково-педагогічних працівників, з яких 1 доктор наук, професор, 11 кандидатів наук, у тому числі 8 доцентів; факультет заочного навчання.

Інші структурні підрозділи: відділ навчально-методичної роботи, відділ науково-дослідної роботи, центр культури та виховання, відділ зовнішньо-економічних зв'язків, центр підготовки іноземних громадян, бібліотека, інститут конярства та кінно-спортивний комплекс, навчально-науковий центр тваринництва і рослинництва, навчальний комплекс «Фауна», відділ довузівської підготовки, інститут післядипломної освіти, музей історії академії, центр первинної медико-санітарної допомоги. Серед викладачів 3 академіка НААН України (В.О.Головко, Б.Т.Стегній, О.К.Тришин), 4 члена-кореспондента НААН України (М.І.Карташов, В.М.Кандиба, О.М.Маменко, Ю.О.Приходько). Професор Г.Ф.Жегунов – лауреат Державної премії України, заслужені діячі науки і техніки України В.О.Головко і Е.М.Доротюк, заслужені працівники освіти України – Ю.Д.Рубан і К.Д.Югай, заслужений працівник сільського господарства України – М.В.Чорний, заслужений ветеринарний лікар України – І.М.Щетинський.

Зараз в академії ведеться підготовка з шести спеціальностей: ветеринарна медицина (ліцензійний обсяг набору студентів на I курс – 350), технологія виробництва і переробки продукції тваринництва (відповідно – 300), менеджмент (150), біотехнологія (50), лісове і садово-паркове господарство (30), водні біоресурси та аквакультура (50). Загальний ліцензійний обсяг – 930 осіб.

Висновки

1. Харківська державна зооветеринарна академія – одна з найстаріших вищих навчальних закладів Європи і України.

2. На протязі 160-річного функціонування академії у ній сформувались наукові школи, які мають всесвітнє значення.

3. Спеціалізована академія в основному на двох спеціальностях – ветеринарній медицині і технології виробництва продукції тваринництва з її переробкою, що визначають основу напрямку подальшого розвитку галузі тваринництва.

4. Науково-педагогічний потенціал високий, матеріально-технічна база достатня, що і в майбутньому слід розвивати тому, що вони у великій мірі визначають прогресивний поступ вищого навчального закладу.

5. Серед матеріально-технічної бази наявність тварин різних видів і порід, фрагментів технологічних рішень та їх використання у навчальному процесі є обов'язковим елементом у навчально-педагогічному процесі при підготовці фахівців вищої якості.

ХАРЬКОВСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЗООВЕТЕРИНАРНОЙ АКАДЕМИИ 160 ЛЕТ

Головко В.О., ректор ХГЗВА, д.вет.н., профессор,

Заслуженный деятель науки и техники Украины

Аннотация. Раскрывается история и современность старейшего высшего учебного заведения Европы и Украины ХГЗВА, которому в 2011 году исполняется 160 лет. Определены основные этапы развития академии.

Ключевые слова: Харьковская зооветеринарная академия, история, этапы развития, современность.

KHARKIV STATE ZOOVETERINARY ACADEMY 160 YEARS

V.O. Golovko

Summary. In the article the history and present of the oldest higher educational establishment in Europe and Ukraine – KhSZA have been considered, that in 2011 year 160 years crazy out. The main stages of academy development have been determined.

Key words: Kharkiv state zooveterinary academy, history, stages of development, present.